

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра товарознавства та комерційної діяльності

ТОВАРОЗНАВСТВО І ТОРГОВЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
з наскрізної програми практики
для студентів напряму підготовки 6.030510
«Товарознавство і торговельне підприємництво»
освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
товарознавства та комерційної
діяльності

*Протокол № 13
Від 27 червня 2013 р.*

Товарознавство і торговельне підприємництво. Методичні вказівки з наскрізної програми практики для студентів напряму підготовки 6.030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво» освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» / Укладачі: Дудла І.О., Хребтань О.Б., Гаценко С.В. – Чернігів: ЧДТУ, 2013. – 30 с.

Укладачі: Дудла Іраїда Олександрівна, завідувач кафедри товарознавства та комерційної діяльності, доктор технічних наук, професор
Хребтань Олена Борисівна, кандидат технічних наук, доцент
Гаценко Світлана Володимирівна, старший викладач

Відповідальний за випуск: Дудла І.О., завідувач кафедри товарознавства та комерційної діяльності, доктор технічних наук, професор

Рецензент: Ільчук В.П., завідувач кафедри фінансів, доктор технічних наук, професор

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
2 СТРУКТУРА НАСКРІЗНОЇ ПРОГРАМИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ	6
3 ВИДИ ПРАКТИКИ ТА ЇХ ЗМІСТ	9
4 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ	10
5 БАЗИ ПРАКТИКИ	18
6 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ	19
7 ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	19
8 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТІВ З ПРАКТИК	20
9 ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ	28
10 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ	29

ВСТУП

Наскрізна програма практики розроблена на основі Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. № 93, Положення «Про практичну підготовку студентів університету» від 10.06.2004 р., з використанням освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівців за напрямом підготовки 030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво», із урахуванням методичних рекомендацій зі складання програм практики студентів у вищих навчальних закладах України.

Висока якість практичної підготовки студентів можлива лише за умови ефективного зв'язку університету з виробничими, торговельними та експертними підприємствами.

Під час практики студенти набувають практичного досвіду з таких питань:

- технології виробництва та формування споживних властивостей і якості товарів на виробничих підприємствах;
- маркування, пакування транспортування та зберігання товарів;
- організації і технології роботи виробничого, торговельного підприємства, експертної організації;
- організації комерційної діяльності у торговельному підприємстві;
- визначення якості, конкурентоспроможності та безпечності товарів, які реалізуються в торговельних підприємствах;
- оформлення документації з приймання товарів за кількістю та якістю, актів бракування товарів, результатів інвентаризації;
- впровадження передового досвіду роботи торговельних організацій щодо раціонального формування асортименту товарів, зниження втрат товарів під час зберігання та реалізації.

Виробнича та переддипломна практики проводяться на підприємствах, які є юридичними особами різних форм власності і типів господарювання, що здійснюють торговельну, посередницьку, оптово-збутову, експертну діяльність. Базами практики можуть бути роздрібні, оптові, оптово-роздрібні підприємства та об'єднання, експертні організації, управління з захисту прав споживачів.

Студенти можуть також самостійно підбирати базу практики за узгодженням із випусковою кафедрою. За наявності вакантних місць студенти можуть бути зараховані на штатні посади, якщо робота на них відповідає змісту робочої програми практики. Перелік баз практики визначається на підставі відповідних двосторонніх угод між підприємствами та ЧДТУ на період проходження відповідної практики.

Розподіл студентів на місця проходження практики здійснюється згідно з наказом ректора університету.

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Практика студентів – це найважливіша частина підготовки висококваліфікованих фахівців для торговельної галузі, яка дає можливість всебічного ознайомлення студентів з умовами та особливостями їх майбутньої професійної діяльності.

Мета практичної підготовки студентів полягає у формуванні, на основі одержаних теоретичних знань, професійних вмій та навичок у вирішенні конкретних завдань в діючих підприємствах торгівлі; систематизації навичок роботи з нормативно-технічними документами з якості товарів, документами суворої звітності, бухгалтерськими, фінансовими, інвентаризаційними та ін.; визначенні теми, напрямів досліджень та завдань майбутніх дипломних та випускних кваліфікаційних робіт.

Основними завданнями практичної підготовки студентів – є поглиблення, систематизація та закріплення, одержаних ними під час навчання знань, які мали професійне спрямування. В наскрізній програмі практики упорядкована вся система практичної підготовки студентів за напрямом 030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво» – починаючи з технологічної практики і закінчуючи переддипломною.

Наскрізна програма практики регламентує мету, зміст і послідовність проведення практичної підготовки студентів, форми і методи контролю та оцінювання якості професійної підготовки студентів за кожним освітньо-кваліфікаційним рівнем: «бакалавр», «спеціаліст», «магістр».

Наскрізну програму практики студентів за напрямом 030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво» розроблено на підставі стандартів вищої освіти, в основі яких закладені складові галузевої компоненти Державного стандарту вищої освіти, а саме:

1. Освітньо-кваліфікаційна характеристика з нормативною та варіативною частинами.
2. Освітньо-професійна програма.
3. Засоби діагностики.

Спеціаліст з напрямку підготовки 030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво» повинен мати теоретичну базу та практичні навички роботи для основних напрямів професійної діяльності: товарознавчої, комерційної, експертної, маркетингової, організаційно-управлінської, дослідницької, освітньої.

2 СТРУКТУРА НАСКРІЗНОЇ ПРОГРАМИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Студенти під час проходження практики повинні закріпити набуті теоретичні знання та опанувати певні професійні навички та уміння в галузі товарознавчої, комерційної, експертної, маркетингової, управлінської та зовнішньоекономічної діяльності підприємства, навчитися ідентифікувати товари, проводити їх експертизу; формувати асортимент товарів в торгівельних підприємствах та управляти ним; складати та оформлювати документацію з обліку товарно-матеріальних цінностей в торгівлі.

Наскрізна програма практики повинна формувати відповідно нормативну і варіативну частини практичної підготовки студентів, які розкривають зміст кожного виду практики.

Реалізація наскрізної програми практики відбувається у відповідності до таких документів:

- освітньо-професійної програми (ОПП) за відповідними напрямками підготовки, спеціальностями та освітньо-кваліфікаційними рівнями;
- програм практик за видами: вступ до фаху; товарознавчо-технологічна; товарознавчо-комерційна; переддипломна; магістерська.

Наскрізна програма практики створює систему безперервної практичної підготовки фахівців з послідовним підвищенням рівня їх професійних знань та практичних навичок. Всі види практик у структурі наскрізної практики взаємопов'язані і логічно доповнюють одна одну. Тим самим здійснюється підготовка аналітичного, практичного та науково-дослідного матеріалу для написання курсових, дипломних та випускних кваліфікаційних робіт (табл. 1).

Для забезпечення навчально-методичного керівництва практикою кожному студенту кафедрою призначається науковий керівник. Науковий керівник від кафедри здійснює координацію роботи студента-практиканта: роз'яснює задачі конкретного виду практики згідно вимог стандартів вищої освіти; ознайомлює студента з особливостями організаційно-методичних вимог щодо кожного етапу практики; надає науково-методичну, консультаційну допомогу з питань практики; доводить до відома студента його індивідуальне завдання в період практики та роз'яснює порядок його виконання; забезпечує студента необхідною інформацією щодо оформлення звіту з практики.

Від підприємства, в якому студент буде проходити практику, за ним також закріплюється керівник практики. Керівник від підприємства координує та контролює виконання практичних завдань студентом на підприємстві.

Для студентів напряму підготовки 030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво» навчальним планом передбачені види практики, охарактеризовані в таблиці 1.

Таблиця 1 - Характеристика структури наскрізної програми практичної підготовки студентів напряму підготовки 030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво»

Найменування практики	Вид практики	Семестр (курс)	Тривалість (тижнів)	Характеристика завдань практики
1	2	3	4	5
Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»				
1. Вступ до фаху	навчальна	1 (1)	семестр	Вивчення законодавчої бази, що регламентує процес отримання вищої освіти в Україні, Ознайомлення зі змістом кредитно-модульної системи навчання та організацією навчального процесу у вищій школі. Вивчення досвіду роботи провідних торговельних підприємств, змісту та складових торгово-технологічного процесу
2. Товарознавчо-технологічна	виробнича	4 (2)	3	Ознайомлення з виробничим підприємством, його організаційною структурою, економічними показниками господарської діяльності, організацією технологічного процесу з виробництва товарів. Дослідження формування споживних властивостей та якості товарі в процесі виробництва. Вивчення виробничого асортименту підприємства, товарознавчих особливостей різних груп і видів товарів

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
3. Товарознавчо-комерційна	виробнича	6 (3)	3	Дослідження діяльності торговельного підприємства: ознайомлення з організаційно-економічними показниками діяльності; аналіз асортименту, його структури та особливостей формування; вивчення та аналіз комерційної роботи, напряму стратегії розвитку підприємства; вивчення порядку перевірки якості товарів у торговельному підприємстві, забезпечення збереження якості товарів протягом торгово-технологічного процесу. Обґрунтування пропозицій щодо поліпшення торговельно-комерційної діяльності підприємства.
Освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст»				
4. Перед-дипломна	виробнича	3 (2)	6	Підготовка аналітичного матеріалу: аналіз ринку товарів, напрямів та тенденцій його розвитку; характеристика сучасного асортименту товарів, його класифікаційних ознак; аналіз нормативної бази з якості товарів. Характеристика об'єкту дослідження: товарознавча характеристика споживних властивостей товарів; їх ідентифікаційних ознак. Організаційно-економічна характеристика підприємства торгівлі (виробничого, посередницького, ін.): ознайомлення із структурою організації підприємства, її основними підрозділами та їх функціями; аналіз господарської діяльності та динаміки її показників протягом, не менше, як за три роки; перспективи розвитку діяльності даного підприємства. Наукове дослідження асортименту та якості товарів даного підприємства: структури асортименту та її елементів; товарознавча характеристика основних видів асортименту товарів; оцінювання якості товарів, які

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
				реалізуються (виробляються) підприємством. Обґрунтування висновків за результатами дослідження та формулювання практичних пропозицій щодо вдосконалення роботи підприємства, його асортименту та якості товарів і послуг.
Освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр»				
5. Перед-дипломна	Виробничо-наукова	3	6	Закріплення та поглиблення теоретичних знань; вибір об'єкту дослідження та його обґрунтування; формування інформаційної бази досліджень; здобуття вмінь використовувати науковими методами досліджень; впровадження власних методик, розробок за результатами наукових досліджень; дослідження товарознавчо-комерційної діяльності підприємства (бази практики), його організаційної структури та взаємодії підрозділів; проведення товарознавчих досліджень асортименту та якості товарів підприємства, які є об'єктом випускної магістерської роботи; формування конкретних висновків та пропозицій за результатами проведених досліджень; розрахунок економічного ефекту від впровадження власних розробок.

3 ВИДИ ПРАКТИКИ ТА ЇХ ЗМІСТ

Освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр»

3.1 Навчальна практика «Вступ до фаху»

Навчальна практика на першому курсі для студентів, які навчаються з напрямку підготовки 030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво», передбачена навчальним планом у першому семестрі. Вона є невід'ємною складовою частиною навчального курсу «Вступ до фаху».

Метою навчальної практики «Вступ до фаху» є: ознайомлення студентів з майбутньою спеціальністю «Товарознавство та комерційна діяльність»; прищеплення студентам поваги до майбутньої професії; ознайомлення зі змістом та завданнями торговельної, комерційної, управлінської та маркетингової діяльності підприємств торгівлі; висвітлення ролі навчальної, виробничої та переддипломної практики у процесі підготовки висококваліфікованих фахівців.

У навчальній практиці значне місце посідає ознайомлення студентів із професійними вимогами до фахівця – товарознавця-комерсанта, вимогами кваліфікаційної характеристики щодо знань, умінь і практичних навичок, місцями майбутньої діяльності.

Зміст практики «Вступ до фаху» передбачає лекційні заняття, які проводяться завідувачем кафедри товарознавства та комерційної діяльності, провідними фахівцями в галузі товарознавства та комерційної діяльності. На заняттях студенти: ознайомлюються зі структурою факультету та випускової кафедри; переліком дисциплін, які вони будуть вивчати під час навчання; основними завданнями та особливостями діяльності підприємств торгівлі різних форм власності; змістом та характером діяльності фахівців з напрямку підготовки 030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво»; з основними завданнями товарознавства та комерційної діяльності підприємств на сучасному етапі; з основними положеннями Державного стандарту вищої освіти, освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики професійного спрямування 6.050301 «Товарознавство та комерційна діяльність».

Навчальна практика «Вступ до фаху» передбачає також проведення виїзних занять у підприємствах торгівлі різних за формою власності, структурою та обсягами функцій, які вони виконують, зокрема: публічні, приватні підприємства оптової та роздрібною торгівлі, дрібнооптові, оптово-роздрібні та ін. На виїзних практичних заняттях викладачі кафедри разом із провідними фахівцями підприємств ознайомлюють студентів із досвідом та особливостями діяльності торговельних підприємств, специфічністю їх роботи, обов'язками працівників.

Зміст навчальної практики «Вступ до фаху» представлена в таблиці 2.

Таблиця 2 - Зміст навчальної практики «Вступ до фаху»

№ з/п	Назва заняття	Вид занять	Кількість годин	Хто проводить
1	ЧДТУ: історія, традиції, організація навчання, побуту, відпочинку, права та обов'язки студентів.	Лекція	2	Проректор ЧДТУ з навчально-виховної роботи, декан факультету менеджменту та підприємництва
2	Товарознавство та комерційна діяльність як фах, – зміст, характеристика, сфери майбутньої професійної діяльності фахівців	Лекція	2	Зав. кафедри товарознавства та комерційної діяльності
3	Товарознавство і сучасна торгівля. Товари: споживчі властивості, якість, конкурентоспроможність. Роль товарознавців підприємств торгівлі в сучасних ринкових умовах	Лекція	2	Зав. кафедри товарознавства та комерційної діяльності
		Лекція	1	Викладачі кафедри товарознавства та комерційної діяльності
4	Зміст та складові комерційної діяльності фахівця на ринку товарів та послуг	Виїзне практичне заняття	3	Кафедра товарознавства та комерційної діяльності, представники торговельних підприємств
5	Інформаційне забезпечення навчального процесу	Лекція	1	Навчальний відділ, бібліотека ЧДТУ
6	Практична діяльність товарознавців у торговельних підприємствах	Виїзне практичне заняття	3	Кафедра товарознавства та комерційної діяльності, представники торговельних підприємств
7	Підсумкова дискусія	Практичне заняття	4	Кафедра товарознавства та комерційної діяльності
	Разом		18	

Підсумковий контроль навчальної практики «Вступ до фаху» проводиться у формі дискусії, до якої студент готує звіт. Кінцевим результатом підсумкової дискусії є залік. Студент, який не виконав програму практики до заліку не допускається.

3.2 Виробнича товарознавчо-технологічна практика

Виробнича товарознавчо-технологічна практика проводиться наприкінці четвертого семестру і триває три тижні.

Виробнича практика відбувається на промислових підприємства різних форм власності, які спеціалізуються на випуску продовольчих та непродовольчих товарів та наданні послуг. Підприємства для проходження практики пропонує кафедра товарознавства та комерційної діяльності та студенти, шляхом сприяння укладанню відповідних двохсторонніх угод між університетом та базою практики (підприємством).

Товарознавчо-технологічна практика зорієнтована на закріплення знань з таких дисциплін: «Технологія харчових продуктів», «Матеріалознавство та основи технології виробництва споживчих товарів», «Сенсорний аналіз», «Товарознавство непродовольчих товарів» та ін.

Мета виробничої товарознавчо-технологічної практики полягає у вивченні студентами основних технологічних процесів виробництва та їх впливу на формування споживчих властивостей товарів; організації контролю якості сировини та готової продукції.

Для досягнення мети виробничої практики студенти повинні виконувати завдання етапів практики, які наведені в таблиці 3.

Таблиця 3 - Зміст і завдання виробничої товарознавчо-технологічної практики

Етапи товарознавчо-технологічної практики	Зміст завдань товарознавчо-технологічної практики
1	2
1. Ознайомлення з виробничим підприємством	1.1 Вивчення структури виробничого підприємства та його основних підрозділів. 1.2 Вивчення організації охорони та безпеки праці на виробничому підприємстві. 1.3 Вивчення основних технологічних процесів, обладнання та устаткування для виробництва товарів.

Продовження таблиці 3

1	2
<p>2. Вивчення технологічних процесів виробництва та їх впливу на формування споживних властивостей та асортимент товарів</p>	<p>2.1 Вивчення етапів технологічного процесу виробництва товарів на підприємстві, їх взаємозв'язку в технологічному ланцюгу. 2.2 Ознайомлення з технічними характеристиками технологічного обладнання з виробництва товарів на підприємстві. 2.3 Вивчення організації контролю якості товарів на виробництві. 2.4 Ознайомлення з роботою лабораторій з якості продукції на виробництві, їх структурою, обов'язками результатами роботи. 2.5 Ознайомлення з організацією зберігання продукції у складських приміщеннях виробничого підприємства та способами забезпечення збереження якості товарів.</p>
<p>3. Вивчення роботи виробничого підприємства з організації збуту своєї продукції</p>	<p>3.1 Характеристика стану ринку товарів в Україні. 3.2 Аналіз вітчизняних покупців продукції підприємства. 3.3 Зовнішньоекономічні зв'язки підприємства щодо реалізації своєї продукції. 3.4 Вивчення рекламної діяльності підприємства зі стимулювання збуту продукції.</p>
<p>4. Виконання індивідуального завдання</p>	<p>Студент виконує індивідуальне завдання, запропоноване керівником практики від кафедри університету.</p>

Не виключається можливість залучення студентів-практикантів для надання допомоги підприємству, де проходить практика, але характер її повинен строго відповідати профілю навчання, а тривалість не заважати виконанню завдань згідно програми практики.

Керівникам практики від університету та виробничого підприємства необхідно приділити особливу увагу суворому виконанню студентами-практикантами правил техніки безпеки, охорони праці та протипожежної безпеки з обов'язковим проходженням інструктажів (вступного і на кожному робочому місці).

Перед початком практики студенти університету отримують пакет

документів, необхідних для проходження практики, в тому числі, щоденники. Протягом всього терміну проходження практики студент веде щоденник практики, який перевіряється керівником від університету та керівником від підприємства.

В щоденниках керівники практики від університету повинні обов'язково записати індивідуальне завдання на період практики. Матеріали, отримані студентом в процесі виконання індивідуального завдання представляються під час захисту звіту з практики та використовуються, в подальшому, для виконання курсових та дипломних робіт.

Індивідуальні завдання для студентів, які проходять товарознавчо-технологічну практику можуть включати:

- вивчення та аналіз конкретних нормативних документів щодо якості та асортименту окремих товарів, які випускає дане підприємство, параметрів виробництва тощо;
 - вивчення та аналіз структури виробничого асортименту підприємства;
 - дослідження методів контролю якості товарів на підприємстві (на окремих етапах виробництва та готової продукції);
 - більш глибоке вивчення питань організації виробництва та збуту продукції, комерційної діяльності;
 - вивчення та аналіз економічних показників діяльності підприємства та ін.
- Форми контролю* виконання графіку товарознавчо-технологічної практики:
- перевірка роботи студентів на робочих місцях керівником практики;
 - оцінка роботи студента-практиканта керівником практики від підприємства, відгуки, зауваження;
 - перевірка щоденників практики, зібраного матеріалу та його відповідність змісту практики, виконання індивідуального завдання.

Методи контролю: бесіди з керівником практики від підприємства, де розташоване робоче місце студента; контроль практичної підготовки студента з використанням контрольних запитань, ситуаційних завдань; перевірка зібраного матеріалу та ін.

Підставою для допущення студента до захисту практики є повне виконання ним програми виробничої товарознавчо-комерційної практики, наявність вірно оформленого щоденника практики, позитивна оцінка керівників практики, своєчасно представлений на кафедру звіт з практики за підписами керівників практики та печаткою організації, де студент проходив практику.

Оцінювання виконання студентом програми практики проводиться у процесі захисту студентом звіту з практики перед комісією, склад якої визначається завідувачем кафедри за затвердженим графіком.

Результати практики заносяться в екзаменаційну відомість, проставляються в заліковій книжці.

Студент, що не виконав програми практики і отримав незадовільний відгук за місцем проходження практики або оцінку «незадовільно» під час захисту, відраховується з університету.

3.3 Виробнича товарознавчо-комерційна практика

Виробнича товарознавчо-комерційна практика запланована для студентів третього курсу за напрямом підготовки 030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво» спеціалізації «Товарознавство та комерційна діяльність».

Тривалість виробничої товарознавчо-комерційної практики – три тижні у шостому семестрі.

Метою виробничої товарознавчо-комерційної практики є:

- закріплення та поглиблення студентами теоретичних знань, набуття професійних, дослідницьких і організаційних навичок з метою формування висококваліфікованого фахівця для практичної діяльності на підприємствах і в організаціях торгівлі;

- ознайомлення з порядком роботи торгових організацій різних форм власності;

- аналіз організаційної структури та економічних показників господарської діяльності торговельного підприємства;

- вивчення організації комерційної діяльності торговельного підприємства;

- аналіз структури асортименту товарів торговельного підприємства, його товарознавча характеристика;

- ознайомлення з системою перевірки якості товарів, які надходять у торговельне підприємство.

Базовими організаціями для проходження виробничої товарознавчо-комерційної практики можуть бути: комерційні підприємства (фірми); оптові, роздрібні, оптово-роздрібні підприємства торгівлі; фізичні особи підприємці (ФОП); приватні підприємства, які здійснюють торговельну діяльність; сумісні підприємства торгівлі (українських та іноземних фірм).

Контроль та керівництво студентами протягом усього періоду проходження виробничої товарознавчо-комерційної практики здійснюють керівники від кафедри товарознавства та комерційної діяльності та від торговельного підприємства, на базі якого студент проходить практику.

За підсумками практики студент виконує звіт про проходження товарознавчо-комерційної практики, який повністю висвітлює результати практичної роботи студента та містить виконане індивідуальне завдання.

Для досягнення мети виробничої товарознавчо-комерційної практики студенти повинні виконувати завдання етапів практики, які наведені в таблиці 4.

Таблиця 4 - Зміст і завдання виробничої товарознавчо-комерційної практики

Етапи товарознавчо-комерційної практики	Зміст завдань товарознавчо-комерційної практики
1. Ознайомлення з організаційною структурою торговельного підприємства	1.1 Ознайомлення із структурою торговельного підприємства, функціями кожного підрозділу. 1.2 Вивчення функціональних обов'язків та вимог до професіонального рівня працівників торговельного підприємства 1.3 Вивчення організації охорони та безпеки праці на підприємстві торгівлі.
2. Аналіз економічної та господарської діяльності торговельного підприємства	2.1 Аналіз динаміки господарської діяльності торговельного підприємства (аналіз бухгалтерської звітності). 2.2 Характеристика основних економічних показників роботи підприємства.
3. Вивчення комерційної роботи та організації торгівлі торговельного підприємства	3.1 Організація закупівельної діяльності в торговельному підприємстві, порядок укладання договорів. 3.2 Організація приймання товарів за кількістю та якістю у торговельному підприємстві, вирішення питань в разі недопостачання товарів, або поставки недоброякісної, некомплектної продукції. 3.3 Організація зберігання, підготовки до продажу та продаж товарів у торговельному підприємстві. 3.4 Аналіз роботи торговельного підприємства зі стимулювання збуту товарів, застосування засобів реклами та ін.
4. Дослідження структури асортименту товарів та шляхи його оптимізації	4.1 Товарознавча характеристика асортименту торговельного підприємства. 4.2 Аналіз структури асортименту товарів у підприємстві. 4.3 Шляхи поліпшення асортименту товарів у торговельному підприємстві.
5. Виконання індивідуального завдання	Студент виконує індивідуальне завдання, запропоноване керівником практики від кафедри університету.

Студент щоденно записує зміст і обсяг виконаної роботи у щоденник практики.

Підставою для допущення студента до захисту практики є повне виконання ним програми виробничої товарознавчо-комерційної практики, наявність вірно оформленого щоденника практики, позитивна оцінка керівників практики, своєчасно представлений на кафедру звіт з практики за підписами керівників практики та печаткою організації, де студент проходив практику.

Оцінювання виконання студентом програми практики проводиться у процесі захисту студентом звіту з практики перед комісією, склад якої визначається завідувачем кафедри за затвердженим графіком.

Результати практики заносяться в екзаменаційну відомість, проставляються в заліковій книжці.

Студент, що не виконав програми практики і отримав незадовільний відгук за місцем проходження практики або оцінку «незадовільно» під час захисту, відраховується з університету.

Освітньо-кваліфікаційний рівень «Спеціаліст»

3.5 Виробнича переддипломна практика

Переддипломна практика спеціаліста організовується для студентів, які навчаються на п'ятому курсі, за фахом 050301 «Товарознавство та комерційна діяльність».

Переддипломна практика спеціаліста проводиться протягом шести тижнів у терміни, визначені навчальним планом університету.

Метою переддипломної практики спеціаліста є:

- узагальнення всіх досліджень, проведених студентами під час проходження виробничої товарознавчо-технологічної, виробничої товарознавчо-комерційної практик; написання курсових робіт з дисциплін: «Матеріалознавство товарів та засобів виробництва», «Товарознавство харчових продуктів», «Товарознавство непродовольчих товарів», «Комерційна діяльність на ринку товарів та послуг» та ін.;

- придбання навичок практичної роботи у підприємствах торгівлі;

- розвиток у студентів аналітичного мислення та вміння оцінювати економічні показники та результати господарської діяльності торговельних підприємств;

- набуття студентами вмінь самостійно формулювати висновки та розробляти пропозиції щодо діяльності підприємств.

Для досягнення мети виробничої переддипломної практики студенти повинні виконувати завдання етапів практики, які наведені в таблиці 5.

Таблиця 5 - Зміст і завдання виробничої переддипломної практики спеціаліста

Етапи переддипломної практики	Зміст завдань переддипломної практики
1	2
1. Вивчення стану та перспектив розвитку виробництва і торгівлі певної групи товарів (вивчення напрямів розвитку комерційної діяльності торговельного підприємства)	1.1 Ознайомлення з аналітичними матеріалами щодо розвитку виробництва і торгівлі певної групи товарів, аналіз цих матеріалів. 1.2 Аналіз нормативно-технічної бази щодо якості певної групи товарів. 1.3 Вивчення сучасної класифікації асортименту групи товарів.
2. Вивчення та характеристика об'єкту дослідження дипломної роботи	2.1 Товарознавча характеристика об'єкту дослідження. 2.2 Ознайомлення з методами та методиками дослідження об'єкту.
3. Ознайомлення з організаційною структурою підприємства	3.1 Ознайомлення із структурою підприємства, документами, які регламентують його діяльність; функціями кожного підрозділу. 3.2 Вивчення функціональних обов'язків та вимог до професіонального рівня працівників підприємства. 3.3 Вивчення організації охорони та безпеки праці на підприємстві.
4. Аналіз економічної та господарської діяльності підприємства	4.1 Аналіз динаміки господарської діяльності підприємства (аналіз бухгалтерської та економічної звітності). 4.2 Характеристика основних економічних показників роботи підприємства.
5. Вивчення комерційної роботи на підприємстві	5.1 Ознайомлення із структурою комерційної служби підприємства, взаємозв'язку її підрозділів. 5.2 Організація закупівельної роботи на підприємстві, порядок укладання та оформлення договорів постачання, купівлі-продажу. 5.3 Вивчення комерційної діяльності підприємства з формування асортименту. 5.4 Вивчення збутової діяльності підприємства, організація роботи з оптовими та роздрібними покупцями.

Продовження таблиці 5

1	2
	5.5 Вивчення роботи підприємства зі стимулювання збуту товарів.
6. Дослідження структури асортименту товарів підприємства та шляхи його оптимізації	6.1 Товарознавча характеристика асортименту товарів підприємства. 6.2 Аналіз структури асортименту товарів у підприємстві. 6.3 Шляхи поліпшення асортименту товарів підприємства.
7. Організація перевірки якості товарів на підприємстві	7.1 Ознайомлення з порядком перевірки якості товарів на підприємстві. 7.2 Характеристика та методи виявлення дефектів товарів. 7.3 Ознайомлення з організацією приймання на підприємстві повернутих недоброякісних товарів споживачами. 7.4 Вивчення порядку виявлення та оформлення фальсифікованих, шкідливих та небезпечних товарів на підприємстві.
8. Виконання індивідуального дипломного завдання	Студент виконує індивідуальне завдання від випускаючої кафедри, запропоноване керівником практики.

За підсумками практики студенти виконують звіт про проходження переддипломної практики, оформлюють щоденник практики та індивідуальне дипломне завдання.

Контроль та керівництво студентами протягом усього періоду проходження виробничої переддипломної практики здійснюють керівники від кафедри товарознавства та комерційної діяльності та від підприємства, на базі якого студент проходить практику.

Призначення підприємства для проходження студентами виробничої переддипломної практики здійснюється відповідно до тематики дипломних робіт. Об'єкт дослідження з теми дипломної роботи має збігатися з базою проходження практики. Це дасть змогу студентам зосередити увагу на всебічному вивченні досвіду підприємства, краще використовувати час, відведений для виконання завдань із практики, та використовувати зібрані матеріали для написання дипломної роботи.

Під час проходження переддипломної практики студент практикант закріплює набуті теоретичні знання та опановує певні професійні навички та уміння в галузі товарознавчої, комерційної, маркетингової, управлінської та зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Під час практики студент також виконує індивідуальне завдання, пов'язане з темою дипломної роботи.

Індивідуальне завдання має націлювати студента на проведення самостійного дослідження і накопичення інформації, потрібної для складання звіту з практики, виконання дипломної роботи, підготовки наукової статті для виступу на науково-практичній конференції тощо.

Студент щоденно записує зміст і обсяг виконаної роботи у щоденник практики.

Підставою для допущення студента до захисту практики є повне виконання ним програми виробничої переддипломної практики, наявність вірно оформленого щоденника практики, позитивна оцінка керівників практики, своєчасно представлений на кафедрі звіт з практики за підписами керівників практики та печаткою організації, де студент проходив практику.

Оцінювання виконання студентом програми практики проводиться у процесі захисту студентом звіту з практики перед комісією, склад якої визначається завідувачем кафедри за затвердженням графіком.

Результати практики заносяться в екзаменаційну відомість, проставляються в заліковій книжці.

Студент, що не виконав програми практики і отримав незадовільний відгук за місцем проходження практики або оцінку «незадовільно» під час захисту, відраховується з університету.

Освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»

3.6 Виробнича переддипломна практика

Переддипломна практика організовується для студентів, які навчаються на п'ятому курсі з напрямку підготовки 030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво» професійного спрямування «Експертиза товарів та послуг», «Експертиза в митній справі» та «Експертиза автомобільного транспорту», освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр».

Переддипломна практика магістрів проводиться протягом шести тижнів у терміни, визначені навчальним планом університету.

Метою переддипломної практики магістра є:

- закріплення, розширення і систематизація студентами знань, отриманих під час вивчення професійно-орієнтованих дисциплін, узагальнення усіх досліджень, проведених студентами раніше;

- формування наукового мислення, набуття навичок щодо вирішення певної наукової проблеми;

- розвиток у студентів наукового та аналітичного мислення та вмінь формулювати науково обґрунтовані висновки;

- формування фахівця, який здійснює свою практичну діяльність, використовуючи останні досягнення науки і техніки, вносить конкретні обґрунтовані пропозиції.

Для досягнення мети виробничої переддипломної практики студенти повинні виконувати завдання етапів практики, які наведені в таблиці 6.

Таблиця 6 - Зміст і завдання виробничої переддипломної практики магістра

Етапи переддипломної практики	Зміст завдань переддипломної практики
1. Вибір об'єкту дослідження, обґрунтування мети та завдань досліджень	1.1 Ознайомлення з науковими, аналітичними, нормативними матеріалами, що стосуються об'єкта дослідження. 1.2 Формування інформаційної бази дослідження. 1.3 Обґрунтування мети та завдань дослідження.
2. Вивчення та характеристика об'єкту дослідження магістерської дипломної роботи	2.1 Товарознавча (експертна) характеристика об'єкту дослідження. 2.2 Ознайомлення з науковими методами та методиками дослідження об'єкту.
3. Ознайомлення з організаційною структурою підприємства (бази практики)	3.1 Обґрунтування вибору базового підприємства для проходження переддипломної магістерської практики. 3.2 Ознайомлення із структурою підприємства, документами, які регламентують його діяльність; функціями кожного підрозділу. 3.3 Вивчення функціональних обов'язків працівників підприємства. 3.4 Вивчення організації охорони та безпеки праці на підприємстві.
4. Аналіз економічної та господарської діяльності підприємства	4.1 Аналіз динаміки господарської діяльності підприємства (аналіз бухгалтерської та економічної звітності). 4.2 Характеристика основних економічних показників роботи підприємства.

Продовження таблиці 6

1	2
5. Вивчення комерційної роботи на підприємстві	5.1 Ознайомлення із структурою комерційної служби підприємства, взаємозв'язку її підрозділів. 5.2 Організація закупівельної роботи на підприємстві, порядок укладання та оформлення договорів постачання, купівлі-продажу. 5.3 Вивчення збутової діяльності підприємства, організація роботи з оптовими та роздрібними покупцями. 5.4 Вивчення роботи підприємства зі стимулювання збуту товарів.
6. Вивчення асортименту товарів, які реалізує (виробляє) підприємство	6.1 Товарознавча характеристика асортименту товарів підприємства. 6.2 Аналіз структури асортименту товарів у підприємстві.
7. Проведення наукових досліджень з теми дипломної магістерської роботи	7.1 Здобуття вмінь проведення наукових досліджень об'єкту дипломної роботи. 7.2 Проведення наукових досліджень, аналіз результатів, їх наукове обґрунтування.
8. Обґрунтування висновків та рекомендацій за результатами досліджень	8.1 Розробка власних методик дослідження об'єкту. 8.2 Впровадження своїх наукових розробок та розрахунок їх ефективності. 8.3 Обґрунтування ефекту від впровадження власних розробок.
9. Виконання індивідуального завдання з теми магістерської дипломної роботи	Студент виконує індивідуальне завдання від випускаючої кафедри, запропоноване керівником практики.

За підсумками практики студенти виконують звіт про проходження переддипломної практики, оформлюють щоденник практики та індивідуальне дипломне завдання.

Контроль та науково-методичне керівництво студентами протягом усього періоду проходження виробничої переддипломної практики здійснюють керівники від кафедри товарознавства та комерційної діяльності.

Призначення підприємства для проходження студентами виробничої переддипломної практики здійснюється відповідно до тематики магістерських дипломних робіт. Об'єкт дослідження з теми дипломної роботи має збігатися з базою проходження практики. Це дасть змогу студентам зосередити увагу на всебічному вивченні досвіду підприємства, краще використовувати час,

відведений для виконання завдань із практики, та використовувати зібрані матеріали для написання дипломної роботи.

Індивідуальне завдання має націлювати студента на проведення самостійного наукового дослідження і накопичення інформації, потрібної для складання звіту з практики, виконання дипломної роботи, підготовки наукової статті для виступу на науково-практичній конференції тощо.

Студент щоденно записує зміст і обсяг виконаної роботи у щоденник практики.

Підставою для допущення студента до захисту практики є повне виконання ним програми виробничої переддипломної магістерської практики, наявність вірно оформленого щоденника практики, позитивна оцінка керівників практики, своєчасно представлений на кафедру звіт з практики за підписами керівників практики та печаткою організації, де студент проходив практику.

Оцінювання виконання студентом програми практики проводиться у процесі захисту студентом звіту з практики перед комісією, склад якої визначається завідувачем кафедри за затвердженим графіком.

Результати практики заносяться в екзаменаційну відомість, проставляються в заліковій книжці.

Студент, що не виконав програми практики і отримав незадовільний відгук за місцем проходження практики або оцінку «незадовільно» під час захисту, відраховується з університету.

4 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Організація проведення всіх видів практики студентів напряду підготовки 030510 «Товарознавство і торговельне підприємництво» здійснюється відповідно до Положення про проведення практики студентів Чернігівського державного технологічного університету і наказів ректора.

Зміст та послідовність практик визначається наскрізною програмою практики, яка розробляється кафедрою товарознавства та комерційної діяльності згідно навчального плану і затверджується завідуючим кафедрою.

Навчально-методичне керівництво студентами протягом усіх періодів проходження практик забезпечує кафедра товарознавства та комерційної діяльності у терміни, що передбачені навчальним планом.

До кожної з практик кафедрою товарознавства та комерційної діяльності розробляються програми практики. Програми практик є основними навчально-методичними документами для студентів-практикантів.

Для забезпечення навчально-методичного керівництва практиками кожному студенту кафедра товарознавства та комерційної діяльності призначає наукового керівника від університету.

В обов'язки керівника практики від університету входить:

- контроль за своєчасним прибуттям студентів на бази практики;

- консультації студентів перед практикою та у період проходження практики;
- розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності проходження практики;
- контроль за виконанням програми практики та індивідуального завдання;
- перевірка щоденників та звітів з практики, якості виконання індивідуального завдання;
- оцінювання якості проходження студентом практики.

Керівництво практикою студентів на місцях покладається на осіб, призначених керівництвом баз практики. До обов'язків керівників практики від підприємств входить:

- узгодження плану проходження практики та термінів виконання завдань плану;
- надання студентам-практикантам відповідних умов проходження практики, організація робочих місць;
- допомога студентам-практикантам під час збору і аналізу матеріалів з підприємства; у роботі з нормативною, технічною, звітною та іншою документацією;
- залучення студентів для роботи у підрозділах підприємства для набуття практичного досвіду;
- здійснення контролю над студентами під час виконання програми практики та індивідуального завдання;
- перевірка щоденників та звітів про проходження практики;
- надання пропозицій та рекомендацій щодо поліпшення та удосконалення практики, виконання окремих завдань, організаційних питань.

Перед початком практик кафедра товарознавства та комерційної діяльності проводить інструктажі з техніки безпеки на підприємствах практики (у присутності керівника відділом охорони праці від університету) та методичні наради щодо організації та порядку проходження практики. Під час проведення інструктажу з техніки безпеки студенти ставлять свої підписи у Звіті про проведення інструктажу з техніки безпеки під час проходження практики на підприємствах. Після методичної наради представники кафедри видають кожному студенту такі документи:

- направлення на практику;
- щоденник з практики;
- програму практики;
- індивідуальне завдання;
- графік консультацій керівника практики від університету.

Наприкінці терміну проходження практики, керівник від підприємства складає відгук (характеристику) на студента-практиканта, який заноситься у щоденник студента. Керівник практики від університету також складає відгук на студента після перевірки щоденника, звіту та виконання індивідуального завдання.

5 БАЗИ ПРАКТИКИ

Виконання програми практики студентами університету забезпечується шляхом розподілу їх на підприємства, в організації (бази практики), які відповідають вимогам різних освітньо-кваліфікаційних рівнів.

Розподіл студентів за базами практики здійснюється за наказом ректора університету та за особистими листами підприємств за попередньою домовленістю студентів з їх керівниками у вигляді письмової угоди.

Підприємства, на яких проводиться практика, повинні надавати студентам умови для ефективного проходження практики, всебічну допомогу у підборі та опрацюванні необхідних матеріалів, придбанні професійних навичок та вмій.

Навчальна практика «Вступ до фаху» проводиться в аудиторіях університету та на виїзних заняттях у підприємствах торгівлі

Базовими підприємствами для проходження виробничої товарознавчо-технологічної практики є виробничі підприємства різних галузей промисловості.

Проходження студентами товарознавчо-комерційної практики передбачається на підприємствах торгівлі різними за формою власності та структурою. Переддипломну практику спеціалістів та магістрів студенти університету проходять на виробничих, торговельних та інших підприємствах, які можуть забезпечити всі умови для набуття практичних навичок майбутніми фахівцями та сприяти підбору та опрацюванню матеріалів для відповідних дипломних робіт. Специфікою магістерської переддипломної практики є те, що наукові дослідження з теми дипломних робіт проводяться студентами у лабораторіях підприємств, університету, науково-дослідних інститутів.

Напрямок роботи, вид діяльності підприємств, які є базами практики, повинні повністю відповідати темі дипломної роботи студента та напряму його наукових досліджень.

6 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

Виконання студентом програми практики та отримання ним позитивної оцінки є можливим за умови дотримання методичних рекомендацій:

- студент повинен перед початком практики бути присутнім на інструктажі з техніки безпеки та методичній нараді з організаційних питань практики і отримати всі необхідні документи;
- після ретельного вивчення програми практики студент отримує індивідуальне завдання та попередню консультацію керівника практики від університету щодо питань практики;
- на підприємство, де буде проходити практику, студент повинен з'явитися своєчасно, з необхідними документами та узгодити з керівником практики від підприємства організаційні питання та порядок проходження практики;
- під час проходження практики студент повинен дотримуватися правил безпеки, бути дисциплінованим та виконувати вимоги керівництва підприємства щодо правил поведінки на робочому місці;
- протягом практики студент повинен відвідувати консультації керівника від університету згідно затвердженого графіку та звітувати щодо виконаних завдань практики;
- своєчасно, з дотриманням термінів практики, виконувати завдання, збирати необхідну інформацію та матеріали для оформлення звіту, подальшої наукової роботи (курсівих, дипломних робіт);
- студент повинен регулярно робити записи у щоденник практики;
- наприкінці практики належним чином підготувати та оформити звіт, індивідуальне завдання та доповідь до захисту результатів практики.

7 ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

З метою дотримання усіх вимог, які висувуються до практичної підготовки майбутніх фахівців, кафедра товарознавства та комерційної діяльності організовує постійний поточний та підсумковий контроль.

Керівники практики від університету постійно контактують з керівниками практики від підприємств, узгоджують питання з програми практики, надання студентам необхідних матеріалів для виконання завдань практики.

На підприємствах (базах) практики, керівники щоденно контролюють прибуття студентів на практику та закінчення роботи.

Зауваження керівників практики від університету або підприємства зазначаються у спеціальному розділі щоденника практики. Дотримання студентами термінів проходження практики контролюється шляхом відвідування керівником практики від університету баз практики та спілкування з керівниками практики від підприємств.

Дотримання студентом подання звіту з практики контролюється шляхом реєстрації звіту на кафедрі, підтвердженого відповідним номером та підписом старшого лаборанта кафедри.

Виконання програми практики, індивідуального завдання контролюється під час перевірки робочих записів у щоденнику практики, змісту письмового звіту та співбесіди зі студентами.

8 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТІВ З ПРАКТИК

Звіт з практик оформлюється відповідно до вимог ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення». Оформлюється звіт за допомогою комп'ютера на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Кожен структурний елемент звіту повинен починатися з нової сторінки.

Структура звіту складається з таких елементів:

1. Титульний аркуш.
2. Завдання на практику.
3. Зміст звіту.
4. Вступ.
5. Організаційно-економічний розділ.
6. Товарознавчий розділ.
7. Комерційний розділ.
8. Висновки та пропозиції.
9. Перелік посилань.
10. Додатки.

У структурі змісту можуть бути зміни щодо розділів звіту (5, 6, 7) та їх послідовності, які вносяться за пропозицією керівника практики і пов'язані з особливостями підприємства, на якому студент проходив практику та його індивідуальним завданням.

Перелік посилань (літературних джерел), які були використані студентом під час складання звіту оформлюються згідно вимог ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 (ГОСТ 7.1:2003 IDT) «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». Наприклад:

1. Книги, один автор – Матюх Н.Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. – К.: Асамблея діл.кіл: Ін-т соц. Іміджмейкінгу, 2006. – 311 с. – (Ювеліри України; т. 1).

2. Книга, два і більше авторів – Суберляк О.В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.В. Суберляк, П.І. Баштанник. – Львів: Растр-7, 2007. – 375 с.

3. Матеріали конференцій – Новітні технології у науковій діяльності і навчальному процесі : матеріали Всеукр. конф. студ., аспірантів та молодих учених, Чернігів, 19-20 квітня 2012 р. / Черні. держ. технолог. ун-т. – Т. 1: Техн. та економ. науки, 2012. – 607 с.

4. Законодавчі та нормативні документи – Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 – ДСТУ ISO 6107-9:2004. – [Чинний від 2005-04-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 181 с. – (Національні стандарти України).

5. Електронні ресурси – <http://www.nbuu.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm>.

9 ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Формою звітності студента за проходження практики є: письмовий звіт, підписаний та оцінений керівником практики від підприємства та обов'язково затверджений печаткою підприємства; щоденник практики з оцінками керівників від університету та від підприємства; оформлене індивідуальне завдання.

Відгук керівника практики від підприємства повинен мати такі оцінки практичної діяльності студента: якість виконання програми практики; вміння використовувати у практичній діяльності теоретичні знання; вміння працювати із звітними, фінансовими, бухгалтерськими, нормативно-технічними документами; ступінь підготовки студента до виконання професійних посадових обов'язків.

Звіт у письмовому виді разом з іншими документами з практики подається студентами керівникам практики від університету. Титульний аркуш звіту оформлюється за загальними вимогами, які встановлені стандартом для оформлення текстових документів, повинен мати підпис керівника практики від підприємства, завірений печаткою цього підприємства. У звіті повинні бути відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуальне завдання, висновки та пропозиції, перелік використаних джерел, додатки.

Захист звіту з практики здійснюється в терміни, зазначені в графіку захисту практики. Завідувач кафедри товаровознавства та комерційної діяльності призначає комісію з захисту звітів з практики. До складу комісії входять: завідувач кафедри, керівник практики від університету, викладачі кафедри.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, йому може надаватися можливість пройти практику у вільний від навчання час.

Студенти, які не виконали програму практики та індивідуальне завдання без поважних причин, або одержали незадовільну оцінку під час захисту, відраховуються з університету.

10 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Оцінювання результатів практичної підготовки студентів здійснюється за національною шкалою (5-ти бальною) та шкалою ECTS (100 бальною). Оцінка, отримана студентом, фіксується в документах відповідної форми (заліково-екзаменаційних відомостях) університету.

Оцінювання результатів практики та визначення загальної оцінки, проводиться за критеріями оцінювання (таблиця 7) та шкалою оцінювання, наведеною у таблиці 8.

Таблиця 7 - Критерії оцінювання практик студентів

Критерії	Бали
1. Повнота розкриття змісту завдань програми практики у звіті	20
2. Відповідність звіту та щоденника практики вимогам щодо їх оформлення	15
3. Дотримання термінів проходження практики за затвердженим графіком	10
4. Якість виконання індивідуального завдання	10
5. Дотримання термінів подання та захисту звіту на кафедрі	15
6. Відгуки про студента-практиканта від керівника від підприємства та керівника від університету, наявні у щоденнику практики	10
7. Результат захисту звіту з практики	20
Всього	100

Таблиця 8 - Шкала оцінювання результатів практики: національна та ECTS

Сума балів за всі етапи практики та захист	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	Задовільно
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни